

ОСУЧАСНЕННЯ РОЗМІРУ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ MODERNIZING THE AMOUNT OF MONEY SUPPORT FOR POLICE OFFICERS

Король К.С., викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Наукова стаття розкриває тематику осучаснення грошового забезпечення поліцейських в сучасний період державотворення. Звертаючись до концептуальних досліджень даного питання, а також нормативно-правових засад грошового забезпечення поліцейських, підтримана позиція науковців щодо відмінності категорій «грошове забезпечення» та «заробітна плата», зважаючи на їх структурні складові.

В роботі проаналізовано зміст проекту Закону України «Про внесення змін до статті 94 Закону України «Про Національну поліцію» щодо осучаснення розміру грошового забезпечення поліцейських» (реєстр. № 6506-1 від 06.01.2022).

Автор акцентує увагу на тому, що автори законопроекту визначають мету грошового забезпечення, розширюють кількість складових грошового забезпечення, додаючи доплату за роботу, що передбачає доступ до державної таємниці, та премію. Крім того, запропоновано на законодавчому рівні конкретизувати розмір складових грошового забезпечення у відсотках для сталого їх застосування у подальшому залежно від посадового окладу, а розмір самого посадового окладу прив'язується до прожиткового мінімуму для працездатних осіб в Україні. Однак, у науковій статті наголошено на тому, що не всі складові грошового забезпечення деталізовано у нормі проекту Закону, а лише премії та надбавки за вислугу років. З огляду на це автор пропонує редакцію додаткових частин статті 94 Закону України «Про Національну поліцію» з детальним визначенням розміру усіх складових грошового забезпечення.

Зроблено висновок, що поза увагою авторів законопроекту залишилася та обставина, що підвищення посадових окладів та встановлення інших складових грошового забезпечення у відсотках сприятиме динаміці грошового забезпечення і вплине, крім іншого, ще й на пенсії поліцейських, які вже їх отримують згідно попередніх норм законодавства.

Окремо запропоновано три шляхи вирішення питання про виплату додаткової винагороди курсантам вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання: зробити відрахування на рівні навчального закладу в якості винагороди курсантам, які несуть службу під час дії воєнного стану, в обсягах, визначених Кабінетом Міністрів України; запровадити зміни до нормативно-правових актів України щодо уточнення місця курсантів вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання в системі Національної поліції України; оприлюднити відповідними посадовими особами Національної поліції роз'яснення щодо положень Постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 168 щодо даної категорії поліцейських.

Ключові слова: поліцейський, Національна поліція, соціальний захист, грошове забезпечення, прожитковий мінімум, доплата, надбавка, премія, додаткова винагорода.

The scientific article reveals the topic of modernization of financial security of police officers in the modern period of state formation. Referring to the conceptual research of this issue, as well as the legal framework for the financial support of police officers, supported the position of scientists on the difference between the categories of «cash security» and «salary», given their structural components.

The paper analyzes the content of the draft Law of Ukraine «About Amendments to Article 94 of the Law of Ukraine» About the National Police «on the modernization of the amount of cash security for police officers» (Reg. № 6506-1 of 06.01.2022).

The author emphasizes that the authors of the bill determine the purpose of financial security, expand the number of components of financial security, adding a surcharge for work that provides access to state secrets, and a bonus. In addition, it is proposed at the legislative level to specify the size of the components of cash security as a percentage for their sustainable use in the future depending on the salary, and the size of the salary is tied to the subsistence level for able-bodied people in Ukraine. However, the scientific article emphasizes that not all components of monetary support are detailed in the norm of the draft Law, but only bonuses and allowances for years of service. In view of this, the author proposes the wording of additional parts of Article 94 of the Law of Ukraine «About the National Police» with a detailed definition of the size of all components of cash security.

It was concluded that the authors of the bill ignored the fact that raising salaries and establishing other components of cash security will contribute to the dynamics of cash security and affect, among other things, the pensions of police officers who already receive them under previous legislation.

Separately, three ways to resolve the issue of additional remuneration to cadets of higher education institutions with specific conditions of study are proposed: to make deductions at the level of educational institution as remuneration to cadets serving in martial law, in the amounts determined by the Cabinet of Ministers of Ukraine; to introduce changes to the regulations of Ukraine to clarify the place of cadets of higher education institutions with specific training conditions in the system of the National Police of Ukraine; to publish clarifications on the provisions of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 28.02.2022 № 168 on this category of police officers by the relevant officials of the National Police.

Key words: police officer, National Police, social protection, financial security, subsistence level, surcharge, allowance, bonus, additional remuneration.

Актуальність теми. Одним із основних елементів соціального забезпечення поліцейський являється їх грошове забезпечення. Справедливий і сучасний рівень фінансового забезпечення поліції, враховуючи характер, інтенсивність та небезпеку роботи сприяє підвищенню престижу поліцейської служби, спонукає її високу продуктивність, являється одним із основних заходів запобігання корупції в Національній поліції.

Постановка проблеми. Аналіз розміру грошового забезпечення поліцейських дозволяє зробити висновок, що їх посадові оклади практично не змінилися з 2015 року. Наприклад, посадовий оклад дільничних, оперуповноважених чи інспекторів патрульної поліції не перевищує 2500 грн. Це не відповідає ні сьгоднішнім реаліям, ні об'єктивній оцінці роботи поліції. Фінансове

забезпечення поліцейських повинно забезпечувати гідні умови для належного виконання службових обов'язків та компенсувати працівникам їхні фізичні та інтелектуальні витрати.

Стан дослідження теми. Питання соціального забезпечення поліцейських досліджували такі вітчизняні вчені: М. С. Бідюкова, Н. П. Борезька, Х. З. Босак, К. Л. Бугайчук, Л. Л. Денисова, О. Ю. Єрмоловська, М. І. Іншин, М. В. Калашник, П. В. Коломоєць, Д. О. Марусевич, К. Ю. Мельник, М. В. Романенко, М. М. Чекан, Є. П. Яригіна, І. С. Ярошенко та інші.

Водночас проблеми грошового забезпечення поліцейських – це лише складова їх соціального забезпечення, а тому зазвичай і розглядається у рамках даного явище, а не окремо. Крім того, суспільні процеси впродовж

останніх років активізували законодавчі ініціативи у цій сфері, які потребують додаткового наукового вивчення та удосконалення. **Тому мета написання даної наукової статті** – визначити напрямки осучаснення грошового забезпечення поліцейських та запропонувати шляхи його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Одним із найбільш важливих видів підтримки діяльності поліції є їх грошове забезпечення, що являє собою матеріальну винагороду за виконання поставлених перед поліцейським завдань, засобом до його існування та відповідною компенсацією, пов'язаною з особливими умовами праці. Грошове забезпечення також варто розглядати і як ефективне стимулювання професійної діяльності поліцейських.

За своєю сутністю грошове забезпечення пов'язане з оплатою праці поліцейських, але дане поняття застосовується лише до таких категорій працівників, як військовослужбовці та правоохоронці. Відзначимо, що на нормативному рівні не відбувається відмежування понять «грошове забезпечення» та «заробітна плата», дані категорії являються однотипними. Серед вітчизняних вчених немає єдиної думки щодо співвідношення вказаних нами категорій. На принципову різницю між ними вказує С. М. Бортник, звертаючись до економічного закону розподілу грошового забезпечення залежно від виконаної роботи [1, с. 124]. Дослідник О. Ю. Кісіль безпосередньо звертає увагу на те, що грошове забезпечення поліцейських відрізняється своєю структурою від заробітної плати працівника відповідного підприємства, установи, організації [2, с. 34]. Однак Д. О. Марусевич наголошує на синонімічності понять «грошове забезпечення» та «заробітна плата» [3, с. 124].

Звертаючись до концептуальних досліджень даного питання, а також нормативно-правових засад грошового забезпечення поліцейських, ми підтримуємо позицію відмінності зазначених категорій, зважаючи на їх структурні складові. Безпосередньо стаття 94 Закону України «Про Національну поліцію» визначає такі складові: посада, спеціальне звання, строк служби в поліції, інтенсивність та умови служби, кваліфікація, наявність наукового ступеня або вченого звання [4].

Основною проблемою, на якій ми хотіли б наголосити у даній роботі, є незначна індексація грошового забезпечення поліцейських впродовж років, що призвело до масового невдоволення поліцейських та підписання електронної петиції. Як наслідок, до Верховної Ради України було подано проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 94 Закону України «Про Національну поліцію» щодо осучаснення розміру грошового забезпечення поліцейських» (реєстр. № 6506-1 від 06.01.2022) [5].

Акцентуємо на тому, що автори законопроекту визначають мету грошового забезпечення, розширюють кількість складових грошового забезпечення, додаючи доплату за роботу, що передбачає доступ до державної таємниці, та премію [5]. Крім того, запропоновано на законодавчому рівні конкретизувати розмір складових грошового забезпечення у відсотках для сталого їх застосування у подальшому залежно від посадового окладу, а розмір самого посадового окладу прив'язується до прожиткового мінімуму для працездатних осіб в Україні [5]. Зважаючи на внесені авторами законопроекту зміни, доречним видається закріплення на законодавчому рівні всіх складових грошового забезпечення поліцейського з урахуванням розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня календарного року.

Окремо варто наголосити на тому, що не всі складові грошового забезпечення деталізовано у нормі проєкту Закону, а лише премії та надбавки за вислугу років. З огляду на це вважаємо за необхідне доповнити статтю 94 Закону детальним визначенням розміру інших складових грошового забезпечення. З урахуванням запро-

понованих авторами законопроекту змін згадану норму пропонуємо доповнити частиною 4-1 такого змісту: «Поліцейським виплачується щомісячна доплата за спеціальне звання у розмірах: рядовий поліції – 5 відсотків, капрал – 10 відсотків, сержант – 15 відсотків, старший сержант – 20 відсотків, молодший лейтенант – 25 відсотків, лейтенант – 30 відсотків, старший лейтенант – 35 відсотків, капітан – 40 відсотків, майор – 45 відсотків, підполковник та всі подальші спеціальні звання – 50 відсотків посадового окладу».

На наш погляд окремо потребує точного визначення і розмір доплати, яка встановлюється за роботу з державною таємницею, тому частину 5-1 пропонуємо викласти таким чином: «Поліцейським виплачується щомісячна доплата за роботу, що передбачає доступ до державної таємниці, у розмірі 10 відсотків посадового окладу».

На законодавчому рівні залишається не визначеним і розмір доплат за науковий ступінь та/або вчене звання, тому частину 5-2 статті 94 Закону ми бачимо у такій редакції, зважаючи на вже існуючий досвід застосування даного роду доплат в Національній поліції:

«Поліцейським виплачується щомісячна доплата за науковий ступінь та/або вчене звання у розмірах: за наявності наукового ступеня доктора філософії з відповідної спеціальності, якщо діяльність за профілем відповідає науковому ступеню, – у розмірі 10 відсотків посадового окладу, доктора наук – 15 відсотків посадового окладу; за наявності вченого звання доцента (старшого наукового співробітника), – у розмірі 10 відсотків посадового окладу, професора – 15 відсотків посадового окладу; за наявності почесного звання «заслужений» – у розмірі 15 відсотків посадового окладу.

За наявності двох наукових ступенів доплата встановлюється за одним (вищим) науковим ступенем.

За наявності двох або більше вчених звань доплата встановлюється за одним (вищим) званням».

Поза увагою авторів законопроекту залишилася та обставина, що підвищення посадових окладів та встановлення інших складових грошового забезпечення у відсотках сприятиме динаміці грошового забезпечення і вплине, крім іншого, ще й на пенсії поліцейських, які вже їх отримують згідно попередніх норм законодавства. Фінансовий стан держави на сьогодні унеможливило виплати пенсій у таких обсягах та їх повсякчасний перерахунок, зважаючи на щорічне зростання прожиткового мінімуму. Саме тому частину 8 статті 94 Закону пропонуємо викласти у такій редакції:

«Врахування зазначених у статі обсягів грошового забезпечення під час нарахування пенсії поліцейським відбувається з моменту вступу в дію норми Закону, але не має зворотньої сили для вже нарахованих пенсій поліцейським».

Говорячи про грошове забезпечення поліцейських, не можна оминати теми отримання ними додаткової винагороди, виплата якої пов'язана із введенням в дію воєнного стану в Україні [6], та проблем, які виникають у зв'язку з цим.

Так, з метою матеріального забезпечення окремих категорій осіб під час дії воєнного стану рішенням Кабінету Міністрів України встановлено, що на період дії воєнного стану у тому числі і поліцейським виплачується додаткова винагорода в розмірі 30 000 гривень щомісячно, а тим з них, які беруть безпосередню участь у бойових діях або забезпечують здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, перебуваючи безпосередньо в районах у період здійснення зазначених заходів (у тому числі військовослужбовцям строкової служби), – розмір цієї додаткової винагороди збільшується до 100 000 гривень в розрахунок на місяць пропорційно часу участі у таких діях та заходах [7].

Відповідно до сказаного виникає питання, хто такий поліцейський, адже саме поліцейські мають право отримувати додаткову винагороду під час дії воєнного стану. Так, згідно частини 1 статті 17 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейським є громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції [8].

Згідно листа Голови Національної поліції, зміст якого містить методичні рекомендації та роз'яснення згаданої вище Постанови Кабінету Міністрів України щодо порядку здійснення додаткових виплат поліцейських під час дії воєнного стану, суб'єктами, які мають право отримати такі виплати є поліцейські, які виконують службові обов'язки за штатними посадами або на яких у встановленому порядку покладено тимчасове виконання обов'язків за іншими посадами та тим, які беруть безпосередню участь у бойових діях або забезпечують здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії згідно з відповідними умовами [9]. Саме формулювання «поліцейські, які виконують службові обов'язки за штатними посадами» спричинило колізію правових норм та суспільних відносин, згідно яких курсанти вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) зі специфічними умовами навчання не отримують такі додаткові виплати, хоча в умовах дії воєнного стану фактично залучаються для виконання службових обов'язків (наряди, патрулювання, тощо), покладених на них, як на поліцейських, осіб рядового складу, хоча ВНЗ зі специфічними умовами навчання підпорядковані МВС України.

Нагальне питання полягає у доведенні тези про те, що курсант ВНЗ зі специфічними умовами навчання є поліцейським та має право на отримання додаткових грошових виплат під час дії воєнного стану.

З цього приводу підтримуємо думку Ковалів М. В. та Єсімов СС., які ще два роки тому у своїй науковій роботі доводять положення про те, що «громадянин, зарахований на навчання до відомчого вишу заочною формою, набуває два види статусу – статус здобувача освіти та статус поліцейського. Його права і обов'язки мають освітній характер і регулюються законодавством про освіту, а також передбачені нормативно-правовими актами про проходження служби в Національній поліції» [10, с. 78]. Водночас пра-

возастосування даного положення не знайшло свого відгуку і дотепер.

Нормативну та правозастосовну невизначеність окресленого питання спробував вирішити ректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (далі – ДДУВС) та своїм наказом виділив винагороду курсантам ДДУВС, які несуть службу під час дії воєнного стану, у сумі 30 000 гривень. Вважаємо за можливе запровадити подібну практику і керівниками інших вишів МВС України.

Висновки. Отже, бачимо три шляхи вирішення питання про виплату додаткової винагороди курсантам ВНЗ зі специфічними умовами навчання:

1. Запровадити повсякчасну практику, реалізовану ректором ДДУВС, – на рівні ВНЗ зі специфічними умовами навчання зробити відрахування в якості винагороди курсантам, які несуть службу під час дії воєнного стану, в обсягах, визначених Кабінетом Міністрів України.

2. Запровадити зміни до нормативно-правових актів України щодо уточнення місця курсантів ВНЗ зі специфічними умовами навчання в системі Національної поліції України (або курсанти – це поліцейські, які мають рівні права та обов'язки з іншими поліцейськими в рамках наданих їм повноважень; або курсанти – це цивільні особи, адміністративно-правовий статус яких обмежується освітніми процесами, а тому залучення таких осіб до службової діяльності Національної поліції, навіть як додані сили, не є можливим).

3. Оприлюднити відповідними посадовими особами Національної поліції роз'яснення щодо положень Постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 № 168 [7] щодо даної категорії поліцейських – курсантів ВНЗ зі специфічними умовами навчання, тобто безпосередньо надати відповідні уточнення листом або розпорядженням Голови Національної поліції або Міністра внутрішніх справ.

Ми, у свою чергу, підтримуємо вирішення окресленого питання на загально-державному рівні, адже це виключить у подальшому масові звернення до суду з метою компенсації курсантам ВНЗ зі специфічними умовами навчання несплаченої додаткової винагороди під час дії воєнного стану. Водночас ми наполягаємо на третьому запропонованому нами варіанті, який є більш оперативним та реальним за умов сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бортник С. М. Проблеми правового регулювання трудових прав поліцейських : дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.05. Харків, 2018. 389 с.
2. Кісіль О. Ю. До питання грошового забезпечення поліцейських в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Випуск 1 (16). Том 5. Частина 1. С. 31–35.
3. Марусевич Д. О. Теоретичні засади адміністративно-правового регулювання грошового забезпечення поліцейських. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Випуск 3. С. 123–128.
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 22.05.2022).
5. Про внесення змін до статті 94 Закону України «Про Національну поліцію» щодо осучаснення розміру грошового забезпечення поліцейських : проєкт Закону України від 06.01.2022 № 6506-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73567 (дата звернення: 22.05.2022).
6. Про введення воєнного стану : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2> (дата звернення: 22.05.2022).
7. Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2022-p#Text> (дата звернення: 22.05.2022).
8. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 22.05.2022).
9. Про потребу в коштах для виплат додаткової винагороди поліцейським у розмірі 30 000 грн під час дії воєнного стану: лист Голови Національної поліції України від 23.03.2022 № 2220/01/29-2022 (дата звернення: 22.05.2022).
10. Ковалів М. В., Єсімов С. С. Курсанти закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України – суб'єкти державної служби в поліції. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Випуск 40. С. 73–80.